

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 31Cob/55/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2518202273
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 07. 2021
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Terézia Mecelová
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2021:2518202273.1

Uznesenie

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Terézie Mecelovej a členov senátu JUDr. Eriky Tischlerovej a JUDr. Róberta Foltána, v právnej veci žalobcu: R. B., nar. XX. V. XXXX, bytom R. XXX/XX, W., zastúpeného advokátom: JUDr. Matej Csenky, Paulínska 17, Trnava, proti žalovanému: V. F., nar. X. N. XXXX, bytom S. ulica XXX/XXX, C., zastúpenému: Roman Kvasnica a partneri s.r.o., Žilinská cesta 130, Piešťany, IČO: 36 866 598, o určenie vlastníckeho práva k obchodnému podielu, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Piešťany z 19. decembra 2019 č. k. 21Cb/46/2018-273, takto

rozhodol:

I. Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej zamietajúcej časti vo veci samej a v časti trov konania r u š í a vec mu vracia na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

II. Odvolanie žalobcu v časti zamietnutia návrhu na prerušenie konania o d m i e t a.

o d ô v o d n e n i e :

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie I. návrh žalobcu na prerušenie konania zamietol, II. žalobu zamietol, III. žalovanému priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

Právne svoje rozhodnutie odôvodnil ustanovením § 137 písm. c/, § 164 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“).

Vecne dôvodil, že žalobca sa žalobou doručenou súdu dňa 14.9.2018 domáhal vydania rozhodnutia, ktorým by súd určil, že vlastníkom 50 % obchodného podielu v spoločnosti REAL SERVIS spol. s r.o., Hlavná ulica 123/108, Trebatice, IČO: 34 122 559 (ďalej „REAL SERVIS“), ktorému zodpovedá peňažný vklad do základného imania spoločnosti vo výške 3.320 eur a predstavuje 50 % výšky základného imania spoločnosti, je žalobca. Tvrdil, že nadobudnutie jeho obchodného podielu v spoločnosti REAL SERVIS žalovaným na základe zmluvy o prevode obchodného podielu, je absolútne neplatným právnym úkonom, a preto sa žalovaný nemohol platne stať jediným spoločníkom spoločnosti. Naliehavý právny záujem bol podľa žalobcu daný, nakoľko v obchodnom registri je ako vlastníkom obchodného podielu zapísaný žalovaný a tiež tým, že bez požadovaného určenia je právne postavenie žalobcu neisté vo vzťahu k samotnej spoločnosti REAL SERVIS, ako aj vo vzťahu k právnym úkonom, ktoré by žalovaný ako terajší jediný spoločník a jediný konateľ spoločnosti REAL SERVIS, mohol realizovať. Dôvodnosť podanej žaloby videl žalobca v neplatnosti uznesení prijatých mimoriadnym valným zhromaždením spoločnosti REAL SERVIS dňa 30.5.2018, ako aj v neplatnosti zmluvy o prevode obchodného podielu z 30.5.2018, pri uzatváraní ktorej absentovala na strane žalobcu vôľa, bol úmyselne uvedený do omylu a dojednaná kúpna cena 1 euro bola v rozpore s dobrými mravmi. Žalovaný žiadal žalobu zamietnuť. Žalobca tiež navrhol konanie prerušiť do skončenia konania vedeného na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 21Cb/42/2018, v ktorom sa žalobca domáha určenia neplatnosti uznesení valného zhromaždenia spoločnosti REAL SERVIS prijatých dňa 30.5.2018.

Vykonaným dokazovaním súd prvej inštancie zistil, že žalobca a žalovaný uzavreli dňa 30.5.2008 zmluvu o prevode 50 % obchodného podielu v spoločnosti REAL SERVIS zo žalobcu na žalovaného s tým, že cena za prevod obchodného podielu žalobcu bola vo výške 1 euro. Žalovaný bol ku dňu

vyhlásenia rozsudku súdu prvej inštancie spoločníkom spoločnosti REAL SERVIS, pričom vlastnil obchodný podiel zodpovedajúci jeho vkladu ako spoločníka vo výške 6.640 eur, čo predstavovalo 100 %-ný podiel na základnom imaní. Nevykonanie ďalších dôkazov navrhnutých žalobcom súd odôvodnil ich nadbytočnosťou vzhľadom na záver o nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení. Keďže išlo o dôkazy, ktorými žalobca preukazoval samotnú dôvodnosť žaloby vo veci samej, ich vykonanie pri absencii naliehavého právneho záujmu by viedlo k zisťovaniu skutkového stavu nad rámec potrebný pre rozhodnutie súdu.

Súd prvej inštancie konštatoval, že základnou podmienkou dôvodnosti, a teda východiskom prípadnej úspešnosti určovacej žaloby, je existencia právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení, ktorý musí byť kvalifikovaný (naliehavý). K tomu, či je právny záujem na určení, sa prihliada z úradnej povinnosti v ktoromkoľvek štádiu konania. Podľa konštantnej judikatúry určovacia žaloba nie je spravidla opodstatnená najmä vtedy, ak vyriešenie určitej otázky neznamená úplne vyriešenie obsahu spornosti daného právneho vzťahu alebo práva. Ak určenie práva, ktorého sa žalobca domáha, nemôže s konečnou platnosťou vyriešiť spornosť práva medzi stranami a povedie aj v prípade úspechu žalobcu nevyhnutne k ďalšiemu súdному konaniu, naliehavosť záujmu na takomto určení zjavne chýba. V tejto súvislosti súd prvej inštancie odkázal na právnu úpravu konaní vo veciach obchodného registra podľa § 278 a nasl. zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) účinnú od 1.7.2016. Uviedol, že v konaní o zrušenie zápisu údajov registrový súd dokazovaním zisťuje skutočný stav veci a nie je limitovaný skutkovými tvrdeniami účastníkov konania, pričom výsledkom takéhoto konania môže byť zrušenie zapísaných údajov. Poukázal na to, že na konanie o zrušenie zapísaných údajov sa analogicky použijú ust. § 293 až § 296 CMP, pričom z ust. § 296 ods. 2 CMP vyplýva nemožnosť súdu prerušiť konanie z dôvodu, že prebieha iné súdne konanie, ktorého predmetom sú skutkové alebo právne otázky, ktoré by mohli mať význam ako otázka predbežná. Účelom takejto úpravy je skutočnosť, že registrový súd musí sám vyhodnotiť jednotlivé predbežné otázky (aj otázku neplatnosti zmluvy o prevode obchodného podielu a s tým spojenú otázku samotného vlastníctva obchodného podielu v rozsahu 50 %) a za týmto účelom zistiť skutočný stav veci. Aj v prípade, ak by súd prvej inštancie v sporovom konaní právoplatne rozhodol, že žalobca je vlastníkom obchodného podielu, registrový súd by nebol predmetným rozsudkom viazaný, a to ani v prípade, ak by takýto rozsudok tvoril prílohu návrhu na zrušenie zapísaných údajov. Sporové konanie o rozličných otázkach nemôže byť podkladom pre zápis do obchodného registra, keďže jeho výsledkom sú rozsudky založené na formálnej pravde a záväznú sú iba pre strany sporu. Registrový súd v mimosporovom konaní zisťuje skutočný stav veci (princíp materiálnej pravdy) a je na tento účel povinný vykonať aj dôkazy, ktoré účastníci nenavrhl. Výsledok sporového konania je však závislý od toho, čo tvrdili strany sporu. V prípade úspešného určovacieho výroku by tak žalobcovi neostávalo nič iné len iniciovať konanie podľa ust. § 299 ods. 3 CMP podaním návrhu na začatie konania o zrušenie zápisu údajov, pričom až v tomto konaní by bolo možné dosiahnuť skutočný žalobcom sledovaný cieľ (navrátenie do pôvodného stavu). Neplatí teda, že by žalobca nemal inú právne dostupnú (a predovšetkým s konečnou istotou riešiacu neistotu strán sporu) možnosť ako zákonným spôsobom dosiahnuť takýto výsledok. Žalobcom uvádzaná judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky bola vzhľadom na vyššie uvedené nepoužiteľná, nakoľko sa týkala otázky naliehavého právneho záujmu na určení vlastníckeho práva k obchodnému podielu za situácie, keď žalobca bol na podanie takejto žaloby výslovne odkázaný registrovým súdom, pričom išlo o konanie za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej „O.s.p.“). Naliehavý právny záujem žalobcu nebolo možné vyvodiť ani zo skutočnosti, že žalovaný je ako vlastníkom obchodného podielu zapísaný v obchodnom registri, pretože predmetná judikatúra sa týka určovania vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam za situácie, že žalovaný je ako vlastníkom zapísaný v katastri nehnuteľností. Na rozdiel od registrového súdu, kataster nehnuteľností je v prípade právoplatného rozhodnutia súdu o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnosti takýmto rozhodnutím viazaný a v prípade, ak vychádza z údajov katastra, je povinný na základe neho vykonať zápis. Naliehavý právny záujem žalobcu na požadovanom určení nezakladá ani skutočnosť, že žalovaný ako jediný spoločník a konateľ spoločnosti REAL SERVIS uplatňuje v mene spoločnosti voči tretím osobám práva aj podávaním určovacích žalôb a ani prípadný úspech v takýchto konaniach. Určenie vlastníckeho práva k obchodnému podielu tak, ako sa ho žalobca domáha, nemôže bez ďalšieho ovplyvniť priebeh takýchto súdnych konaní a predovšetkým ich účastníkom nie je žalobca a žiadnym spôsobom sa nedotýkajú jeho právneho postavenia. Z týchto dôvodov súd prvej inštancie uzavrel, že žalobca nepreukázal naliehavý právny záujem na požadovanom určení, a preto žalobu zamietol bez toho, aby sa zaoberal vecnou stránkou sporu.

Zamietnutie návrhu žalobcu na prerušenie konania súd prvej inštancie odôvodnil tým, že žalobca neosvedčil naliehavý právny záujem na požadovanom určení a skutočnosť, že v konaní vedenom na

Okresnom súde Piešťany sa na základe žaloby žalobcu vedie konanie o určenie neplatnosti uznesení valného zhromaždenia spoločnosti, ktorými schválilo návrh na prevod obchodného podielu zo žalobcu na žalovaného, v okolnostiach predmetného prípadu nezakladá dôvod na prerušenie konania. Otázka platnosti, resp. neplatnosti uznesení valného zhromaždenia vzhľadom na nepreukázanie naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení, nemohla mať pre rozhodnutie súdu význam. V časti o trovách konania svoje rozhodnutie odôvodnil ust. § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP, vecne úspechom žalovaného v konaní v plnom rozsahu.

2. Proti tomuto rozsudku v celom rozsahu podal včas odvolanie žalobca s návrhom na jeho zrušenie a vrátenie veci súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Odvolanie odôvodnil ustanovením § 365 ods. 1 písm. b/, e/, f/, h/ CSP. Nesúhlasil s názorom súdu, že na určení vlastníckeho práva k obchodnému podielu nemá naliehavý právny záujem z dôvodu, že má k dispozícii inštitút konania o zrušenie zápisu údajov podľa § 299 CMP. Žalobca poukázal najmä na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26.3.2013 sp. zn. 1MOBdoV 10/2010, podľa ktorého, ak bol žalobca registrovým súdom odkázaný na konanie o určenie vlastníckych a konateľských práv k obchodnej spoločnosti, nemožno mu odňať naliehavý právny záujem na takomto určení. Žalobca napriek záveru súdu prvej inštancie, že táto judikatúra nie je použiteľná, trval na tom, že predmetný rozsudok najvyššieho súdu je relevantný aj v tomto konaní. Ustanovenie § 200a O.s.p. upravovalo konanie, ktorým sa mala dosiahnuť zhoda medzi zápisom v obchodnom registri a skutočným stavom, pričom toto konanie bolo do CMP „pretavené“ do § 289 a nasl. CMP, kde je upravené konanie o zosúladienie údajov. V CMP je upravené ešte aj konanie o zrušenie zápisu údajov v § 299 a nasl. CMP, ktoré ekvivalent v O.s.p. nemá. Právne závery týkajúce sa charakteristiky konania podľa § 200a OSP sú plne použiteľné aj na konania podľa § 289 a nasl. CMP a § 299 a nasl. CMP. Podľa právnej doktríny k § 200a O.s.p., v rámci tohto konania nemôže súd ani prejudiciálne riešiť otázku platnosti či neplatnosti právnych úkonov, ani neplatnosti uznesení valných zhromaždení obchodných spoločností. Žalobca mal za to, že právnym prostriedkom vhodným na ochranu ohrozeného vlastníckeho práva k obchodnému podielu bola práve žaloba, ktorú v tomto konaní podal (ako prejudiciálna otázka sa mala riešiť otázka (ne)platnosti zmluvy o prevode obchodného podielu). Ak by súd prejudiciálne rozhodol, že zmluva o prevode obchodného podielu medzi žalobcom a žalovaným je neplatná, bol by tým viazaný aj registrový súd v prípadnom konaní o zrušenie zápisu údajov podľa § 299 CMP. Nesúhlasil s názorom súdu, že registrový súd by takýmto právoplatným rozhodnutím nebol viazaný a mohol by rozhodnúť v rozpore s ním. Nesúhlasil ani so záverom súdu, že po vyhovení žalobe by bol žalobca odkázaný výlučne len na podanie návrhu na zrušenie zápisu údajov v zmysle § 299 CMP. V zmysle Prílohy č. 8 k vyhláške č. 25/2004 Z. z., ktorou sa ustanovujú vzory tlačív na podávanie návrhov na zápis do obchodného registra a zoznam listín, ktoré je potrebné k návrhu na zápis priložiť, môže na zápis žalobcu ako spoločníka spoločnosti REAL SERVIS, spol. s r.o., slúžiť aj iná listina, z ktorej vyplýva zmena v osobe spoločníka. Touto listinou by teda mohol byť aj právoplatný rozsudok o tom, že vlastníkom obchodného podielu je žalobca. Žalobca by teda zhodu zápisu v obchodnom registri spoločnosti REAL SERVIS vedel dosiahnuť aj „klasickým“ zápisovým konaním. Vyhovením žalobe by teda došlo k vytvoreniu pevného základu právnych vzťahov a k predídaniu ďalším sporom. Súd tak podľa žalobcu pochybil, ak sa meritom žaloby odmietol zaoberať z dôvodu, že žalobca nepreukázal existenciu naliehavého právneho záujmu.

Žalobca nesúhlasil ani so zamietnutím jeho návrhu na prerušenie konania. Mal za to, že pre toto konanie má význam otázka, ktorá sa rieši práve v konaní sp. zn. 21Cb/42/2018, pretože ak súd rozhodne, že údajné uznesenia z 30.5.2018 valného zhromaždenia spoločnosti REAL SERVIS sú neplatné, bude jednoznačne určené, že vlastníkom obchodného podielu je žalobca (v zmysle spoločenskej zmluvy spoločnosti REAL SERVIS je nevyhnutnou podmienkou platnosti prevodu obchodného podielu súhlas valného zhromaždenia). Súd prvej inštancie síce v poučení uviedol, že proti I. výroku rozsudku (ktoré má charakter uznesenia) nie je odvolanie prípustné, avšak žalobca mal za to, že tomu tak nie je s poukazom na komentár k CSP. S ohľadom na nesprávne zamietnutie žaloby pre nepreukázanie naliehavého právneho záujmu, žalobca tiež namietal nesprávny postup súdu, ktorý z tohto dôvodu nevykonal žalobcom navrhnuté dôkazy a výrok o trovách konania.

3. Žalovaný navrhol napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdiť. Mal za to, že odvolanie proti rozhodnutiu súdu o zamietnutí návrhu na prerušenie konania, napriek inému právnomu názoru žalobcu, nie je prípustné, o čom svedčí skutočnosť, že o zamietnutí návrhu na prerušenie rozhodne súd spolu s rozhodnutím vo veci samej. Na uvedenom nič nemení žalobcom uvádzaný komentár k CSP, ktorý je potrebné považovať za rozporný práve s ustanovením § 162 ods. 3 CSP, pretože samostatné uznesenie o zamietnutí návrhu na prerušenie konania nie je možné ani vydať. Prerušenie konania

vedeného Okresným súdom Piešťany pod sp. zn. 21Cb/46/2018 do právoplatného skončenia konania vedeného Okresným súdom Piešťany pod sp. zn. 21Cb/42/2018 nebolo ani na mieste, pretože v tomto konaní sa nerieši otázka, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie súdu v konaní vedenom pred Okresným súdom Piešťany pod sp. zn. 21Cb/46/2018. Neexistuje žiadny právny, ani logický dôvod k prerušeniu konania, v ktorom žalobca neosvedčil naliehavý právny záujem, čo viedlo k samotnému zamietnutiu žaloby. Žalobca naliehavý právny záujem odôvodnil (nenáležite) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26.3.2013 sp. zn. 1MOBdoV 10/2010, pričom súd prvej inštancie sa s týmto vysporiadal riadne a v plnom rozsahu. Žalobca vo svojej žalobe vôbec nevysvetlil, že táto žaloba je práve tým procesne vhodným nástrojom, ktorý tento spor rieši. Po prijatí CSP došlo k zmene ustanovenia vo vzťahu určovacím žalobám (§ 137 ods. 1 CSP) v tom smere, že žalobou sa možno domáhať, okrem iného, už len určenia, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu. Z tvrdených skutkových okolností v tejto žalobe žalobcom, ktoré sú totožné ako skutkové okolnosti v žalobách o neplatnosť uznesení valného zhromaždenia (sp. zn. 21Cb/42/2018) a o neplatnosť uznesení jediného spoločníka (sp. zn. 21Cb/50/2018) vyplýva, že táto žaloba je len podpornou, teda účelovou, a tak nedôvodnou. Žalobca nepreukázal naliehavý právny záujem na určení vlastníckeho práva k obchodnému podielu, ktorý sa pri citovaných žalobách prezumuje. Práve žaloby o určenie neplatnosti uznesení sú jediným vhodným a správnym právnym nástrojom, kedy v prípade, ak sa im vyhovie, registrový súd vykoná zosúladenie stavu zapísaného v obchodnom registri so stavom skutočným. Je zrejmé, že žalobca touto žalobou o určenie vlastníckeho práva k obchodnému podielu obchádza konania, v ktorých jediných súd môže dať odpoveď na otázku, kto je skutočným vlastníkom obchodného podielu v spoločnosti REAL SERVIS spol. s r.o. Z uvedeného dôvodu, pre nepreukázanie naliehavého právneho záujmu, bolo potrebné túto žalobu bez ďalšieho zamietnuť. Z rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 6.10.2017 sp. zn. II. ÚS 590/2017 je zrejmé, že ak všeobecné súdy postupujú tak, že rozhodnú o vecnej opodstatnenosti určovacej žaloby bez toho, aby dospeli k záveru o existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu, porušia tým základné právo na súdnu ochranu ďalšieho účastníka konania. Pretože súd dospel k správne záveru, že žalobca neosvedčil naliehavý právny záujem, nemohol vec ani prejednať a ani vykonávať navrhnuté dôkazy.

4. Žalobca zotrval na odvolaní a dôvodoch v ňom uvedených. Doplnil, že v konaní vedenom pod sp. zn. 21Cb/42/2018 sa síce žalobca voči spoločnosti REAL SERVIS domáha určenia neplatnosti uznesení valného zhromaždenia, ale v danom konaní sa už nerieši otázka, či je zmluva o prevode obchodného podielu platná alebo neplatná. Naďalej mal za to, že jeho naliehavý právny záujem v tomto konaní je jednoznačne daný.

5. Krajský súd v Trnave ako súd odvolací (§ 34 CSP), po zistení, že odvolanie bolo podané včas (§ 362 ods. 1 CSP), oprávneným subjektom - stranou, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 359 CSP), proti rozsudku súdu prvej inštancie, proti ktorému zákon odvolanie pripúšťa (§ 355 ods. 1 CSP), po skonštatovaní, že podané odvolanie má zákonné náležitosti (§ 127 a § 363 CSP) a že odvolateľ použil zákonom prípustné odvolacie dôvody (§ 365 ods. 1 CSP), preskúmal rozhodnutie v napadnutej časti v medziach daných rozsahom (§ 379 CSP) a dôvodmi odvolania (§ 380 ods. 1 CSP), s prihliadnutím ex offo na prípadné vady týkajúce sa procesných podmienok, ktoré ale nezistil (§ 380 ods. 2 CSP), súc pritom viazaný skutkovým stavom ako ho zistil súd prvej inštancie (§ 383 CSP), postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario) dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie je potrebné zrušiť.

6. Predmetom prieskumu odvolacieho súdu, s poukazom na uplatnenú odvolaciu argumentáciu žalobcu, bolo posúdiť správnosť skutkových a právnych úsudkov súdu prvej inštancie vedúcich k záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcu na žalovanom určení, že je vlastníkom 50 % obchodného podielu v spoločnosti REAL SERVIS, spol. s r.o.

7. Podľa § 137 písm. c/ CSP žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu.

8. Podľa § 228 ods. 1 CSP výrok právoplatného rozsudku je záväzný pre strany a pre tých, ktorí sa stali právnymi nástupcami strán po právoplatnosti rozsudku, ak nie je ustanovené inak.

9. Podľa § 296 ods. 1, 2 CMP registrový súd môže konanie o zosúladienie údajov prerušiť aj vtedy, ak prebieha konanie o žalobe o neplatnosť uznesenia valného zhromaždenia obchodnej spoločnosti podľa predpisov obchodného práva alebo konanie o žalobe o neplatnosť uznesenia členskej schôdze družstva podľa predpisov obchodného práva a ak takáto žaloba nie je zjavne bezdôvodná. S výnimkou uvedenou v odseku 1 konanie o zosúladienie údajov nemožno prerušiť z dôvodu, že prebieha iné súdne konanie, ktorého predmetom sú skutkové alebo právne otázky, ktoré by mohli mať význam ako otázka predbežná.

10. Podľa § 299 ods. 1, 2 CMP každý, kto má právny záujem na správnosti údajov zapísaných v obchodnom registri, alebo každý, koho sa zapísané údaje týkajú, najmä zapísaná osoba, spoločník zapísanej osoby alebo člen štatutárneho orgánu zapísanej osoby, môže navrhnúť, aby registrový súd zrušil zápis do obchodného registra. Návrh na zrušenie zápisu údajov do obchodného registra treba odôvodniť tým, že skutkové a právne predpoklady na vykonanie zápisu neboli splnené.

11. Podľa § 302 CMP ustanovenia § 293 až 296 sa použijú na konanie o zrušení zápisu údajov primerane.

12. Podľa § 5 ods. 1 zákona č. 530/2003 Z.z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej „zákon o obchodnom registri“) návrh na zápis údajov do obchodného registra, návrh na zápis zmeny zapísaných údajov a návrh na výmaz zapísaných údajov (ďalej len "návrh na zápis") podáva navrhovateľ, ktorým je zapísaná osoba alebo osoba oprávnená podľa osobitného zákona.

13. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že určovacia žaloba podľa § 137 písm. c) CSP má miesto iba za predpokladu, že žalobca má naliehavý právny záujem o požadovanie určenia existencie alebo neexistencie práva (ak tento naliehavý právny záujem nevyplýva z osobitného predpisu). Je preto primárnou povinnosťou všeobecných súdov, aby sa pri rozhodovaní o určovacej žalobe vysporiadali najprv s otázkou (ne) existencie naliehavého právneho záujmu žalobcu. O vecnej opodstatnenosti žaloby môžu rozhodovať až po zistení, že naliehavý právny záujem je daný. Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre už vyslovil právny názor, podľa ktorého ak všeobecné súdy postupujú tak, že rozhodnú o vecnej opodstatnenosti určovacej žaloby bez toho, aby dospeli k záveru o existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu, porušia tým základné právo na súdnu ochranu ďalšieho účastníka konania [spravidla žalovaného (II. ÚS 382/2010)]. Naliehavý právny záujem, ktorý je podmienkou prípustnosti takejto žaloby, spočíva v tom, že žalobca v danom právnom vzťahu môže navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie sporu a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov (ide najmä o prípady, v ktorých sa určením, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, vytvorí pevný základ pre právne vzťahy účastníkom sporu a predíde sa žalobe na plnenie). Naliehavý právny záujem žalobcu o požadované určenie treba skúmať predovšetkým so zreteľom na cieľ sledovaný podaním žaloby a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia. Ak žalobca neosvedčí svoj naliehavý právny záujem na ním požadovanom určení, ide o samostatný a prvoradý dôvod zamietnutia žaloby. Pokiaľ teda súd dospeje k záveru, že tá-ktorá určovacia žaloba nie je z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu o požadované určenie spôsobilým alebo prípustným prostriedkom ochrany práva, zamietne žalobu bez toho, aby sa zaoberal meritom veci (porov. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30.1.2018 sp. zn. 1Obdo 4/2017).

14. Vo vzťahu k námietke žalobcu, že registrový súd by bol v prípade vyhovujúceho rozsudku v tejto veci (o určenie vlastníckeho práva k obchodnému podielu) týmto viazaný, a preto je aj jeho naliehavý právny záujem na požadovanom určení daný, odvolací súd konštatuje, že táto námietka bola dôvodná, a to najmä s poukazom na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24.6.2021 sp. zn. 1VObdo 1/2021. Právne závery vyslovené v predmetnom uznesení sú pritom plne aplikovateľné aj na súčasnú právnu úpravu konaní vo veciach obchodného registra (podľa ustanovenia § 278 a nasl. CMP).

Veľký senát obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky tu konštatoval, že nie je možné dospieť k záveru, v zmysle ktorého by mal byť registrový súd rozhodujúci v konaniach vo veciach obchodného registra absolútne autonómny pri možnosti (prejudiciálneho) posúdenia neplatnosti právnych úkonov, na podklade ktorých došlo k zápisu údajov do obchodného registra. Ak už o určitej otázke majúcej vplyv na údaje zapísané v obchodnom registri právoplatne rozhodol súd v civilnom sporovom konaní, je toto rozhodnutie podkladom pre zmenu zapísaných údajov, či už na základe návrhu zapísanej osoby na zápis údajov do obchodného registra, alebo na základe návrhu inej oprávnenej osoby v konaní o dosiahnutie zhody podľa § 289 CMP. V takom prípade už o otázke (ne)platnosti právneho úkonu, ktorý bol podkladom pre zápis údajov do obchodného registra, bolo meritórne rozhodnuté, a opätovné posudzovanie tejto (už rozhodnutej) otázky v mimosporovom konaní

by bolo v rozpore s princípom právnej istoty vyplývajúceho z čl. 1 ods. 1 ústavy (aj čl. 2 ods. 1 Základných princípov CMP) a v situácii, kedy by boli všetky dotknuté subjekty stranami sporu v skončenom civilnom sporovom konaní, aj porušením ústavnoprávnej zásady ne bis in idem, ktorej procesné vyjadrenie je obsiahnuté v prekážke právoplatne rozhodnutej veci (§ 230 CSP). K opačnému názoru nie je možné dospieť ani s odkazom na rozdielny charakter dokazovania v sporovom a mimosporovom konaní.

Hoci okruh účastníkov sporového konania nemusel byť totožný s účastníkmi registrového konania, podľa veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia by bolo neprípustné, aby v situácii, keď súd v sporovom konaní vecne posudzoval otázku (ne)platnosti určitého právneho úkonu, mohol následne registrový súd v konaniach vo veciach obchodného registra pri svojom rozhodovaní opätovne riešiť už rozhodnutú otázku, vrátane možnosti zaujať odlišný záver, než bol vyslovený v právoplatnom rozsudku, ktorým bolo rozhodnuté o žalobe o určenie neplatnosti právneho úkonu - podkladovej listiny. Pokiaľ súd v konaní posudzuje určitú otázku ako otázku predbežnú, ktorá bola ako predbežná otázka posudzovaná už v inom (skoršom) konaní, v zásade nemôže dôjsť pri rovnakej argumentácii strany sporu k odlišnému záveru, keďže je v súlade s princípom právnej istoty, tvoriacim súčasť práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, aby sa súdy v porovnateľnej skutkovej a právnej situácii s totožnými námietkami vznesenými v spore vysporiadali rovnako (uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 11.12.2019 sp. zn. 20bdoV 4/2019, z 21.8.2019 sp. zn. 3Obdo 46/2019).

Vyššie uvedený právny názor však platí podľa veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia len v situácii, kedy žalobu o určenie neplatnosti právneho úkonu posudzoval súd v sporovom konaní z vecného hľadiska. Ak bola žaloba o určenie neplatnosti právneho úkonu zamietnutá z procesných dôvodov, t. j. pre nedostatok naliehavého právneho záujmu, je situácia odlišná, keďže v takomto prípade súd záväzne neposudzoval existenciu právneho vzťahu medzi účastníkmi a takéto rozhodnutie nepredstavuje prekážku právoplatne rozhodnutej veci (obdobne aj R 15/2005). V takom prípade nie je vylúčené, aby mohol registrový súd v konaniach vo veciach obchodného registra podľa § 289 a nasl. CMP, resp. § 299 a nasl. CMP prejudiciálne posudzovať otázku platnosti právnych úkonov (podkladových listín) predovšetkým v situácii, kedy už priamo z obsahu listiny priloženej k návrhu na zápis údajov do obchodného registra vyplýva, že buď listina ako celok, alebo jej jednotlivé časti, odporujú kogentnému ustanoveniu zákona.

15. Niet pochýb o tom, že cieľ žalobcu sledovaný podaním žaloby a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia spočíva v dosiahnutí zmeny zápisu v obchodnom registri tak, aby tam bol opätovne ako spoločník (s 50 %-ným obchodným podielom) zapísaný žalobca. Na tento účel slúži konanie o zrušenie zápisu údajov (§ 299 a nasl. CMP), ako správne uviedol i súd prvej inštancie. Zároveň treba zdôrazniť, že v danom prípade sa jednalo o prevod väčšinového obchodného podielu (§ 115 ods. 8 Obchodného zákonníka; § 115 ods. 7 Obchodného zákonníka v znení účinnom do 31.8.2018 /t.j. v čase uzavretia zmluvy o prevode obchodného podielu/), pričom účinky prevodu väčšinového obchodného podielu nastali až zápisom do obchodného registra (§ 115 ods. 11 Obchodného zákonníka; § 115 ods. 10 Obchodného zákonníka v znení účinnom do 31.8.2018). Išlo teda o zápis do obchodného registra s konštitutívnymi účinkami. Predmetom konania o zosúladenie údajov v obchodnom registri so skutočným právnym stavom môže byť len taký zápis, ktorého účinky sú deklaratórne; naproti tomu v konaní o zrušenie zápisu údajov je možné zrušiť aj zápis s konštitutívnymi účinkami (s výnimkami zápisov podľa § 300 CMP; čo však nie je prejednávaný prípad). Z uvedeného vyplýva, že vhodným a prípustným prostriedkom ochrany práva žalobcu s ohľadom na ním sledovaný cieľ, je konanie o zrušenie zápisu údajov. Účelom konania o zrušenie zápisu údajov je totiž opraviť nesprávne údaje, ktoré boli zaregistrované najmä v dôsledku toho, že zapísaná osoba podala vecne nesprávny návrh na zápis údajov do obchodného registra. V konaní o zrušenie zápisu údajov sa má dosiahnuť návrat do pôvodného stavu, ktorý existoval pred vykonaním materiálne nesprávneho zápisu. Zápis údajov sa zruší tak, že do obchodného registra sa zapíšu údaje, ktoré boli vymazané a vymažú sa údaje, ktoré boli zapísané; pri zapísanej osobe sa poznamená, že zápis bol zrušený pretože skutkové a právne predpoklady pre vykonanie zápisu neboli splnené.

16. Každý kto tvrdí, že bol ako spoločník v dôsledku materiálne nesprávneho zápisu vymazaný, je oprávnený (v zmysle formálneho kritéria) navrhnúť zrušenie zápisu predmetných údajov. Aj po vykonaní reverzného zápisu platí, že „zrušené“ údaje boli platnými údajmi obchodného registra pre obdobie, ku ktorému boli registrované. Nie je však možné odvolávať sa na ne ako na „platné za minulé obdobie“, ak ide o hmotnoprávne úkony, ktoré nastali až po zrušení zápisu týchto údajov (po nadobudnutí účinku formálnej publicity zrušenia zápisu údajov). Z uvedeného dôvodu sa v obchodnom registri poznamená (pri zapisovanej osobe v časti iné skutočnosti), že zápis určitých údajov bol zrušený, pretože skutkové a

právne predpoklady pre vykonanie zápisu neboli splnené. Na rozdiel od konania o zosúladienie údajov, konanie o zrušenie zápisu údajov nie je chápané ako knihové konanie, ale ako prostriedok nápravy vo vzťahu ku konaniu o zápise údajov (porov. Smyčková, R., Števček M., Tomašovič, M., Kotrecová, A. a kol. Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2017, 901 s.).

17. Nedôvodnou však bola argumentácia žalobcu, že by zhodu zápisu v obchodnom registri spoločnosti REAL SERVIS, spol. s r.o. vedel dosiahnuť aj konaním o zápise údajov do obchodného registra (s tým, že na zápis žalobcu ako spoločníka spoločnosti REAL SERVIS, spol. s r.o. by mohla slúžiť aj iná listina - rozsudok určujúci, že vlastníkom obchodného podielu je žalobca). Žalobca opomenul, že ust. § 5 ods. 1 zákona obchodnom registri vymedzuje legitímáciu na podanie návrhu na zápis údajov v obchodnom registri, pričom legitimovanou je zapísaná osoba, resp. osoby oprávnené konať v jej mene (konateľ/konateľia) a takou osobou by ani v prípade vyhovujúceho rozsudku v tejto veci, žaloba nebol.

18. Aj napriek skutočnosti, že žalobca by i v prípade úspechu v tomto spore (čo však musí byť predmetom ďalšieho dokazovania) musel iniciovať konanie o zrušenie zápisu údajov (§ 299 a nasl. CMP), odvolací súd je toho názoru, že naliehavý právny záujem žalobcu na požadovanom určení je daný. V tejto súvislosti treba opätovne poukázať na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24.6.2021 sp. zn. 1VOBdo 1/2021, podľa ktorého prejudiciálne posudzovanie platnosti právnych úkonov v konaniach vo veciach obchodného registra je vylúčené v situácii, ak pôjde o spornú otázku výkladu právneho úkonu. Túto otázku môže posúdiť len súd rozhodujúci v sporovom konaní a len na podklade jeho rozhodnutia možno vykonať zmenu údajov zapísaných v obchodnom registri v registrovom konaní. Síce mimosporové konania sa spravujú vyšetrovacím princípom, konania vo veciach obchodného registra nemajú predstavovať alternatívu k civilnému sporovému konaniu, v ktorom sa môže žalobca domáhať určenia neplatnosti právneho úkonu (listiny, na podklade ktorej došlo k zápisu údajov do obchodného registra). Je tak predovšetkým na účastníkoch konania (a v ich záujme), aby svoje skutkové tvrdenia aj podložili dôkazmi, prípadne aspoň označili, kde sa nachádzajú dôkazy preukazujúce nimi uvádzané skutkové tvrdenia, osobitne v prípade, ak ide o konanie, ktoré bolo začaté na návrh niektorého z účastníkov konania.

Registrový súd je oprávnený posudzovať, či listina priložená k návrhu na zápis údajov do obchodného registra je zápisuschopná, a to aj v prípade, ak na jej základe došlo k vykonaniu zápisu. Predmetné posudzovanie v týchto konaniach zahŕňa oprávnenie registrového súdu prejudiciálne posudzovať otázku (ne)platnosti listín, ktoré boli predložené k návrhu na zápis údajov do obchodného registra, ak priamo z predloženej listiny vyplýva, že táto listina ako celok alebo jej časť je v rozpore s kogentným ustanovením zákona, alebo ak predložená listina neobsahuje zákonom predpísané podstatné náležitosti, ktorých absenciu zákon sankcionuje absolútnou neplatnosťou právneho úkonu; ako aj oprávnenie posúdiť, či predložená listina bola sfaľšovaná. V takýchto prípadoch môže registrový súd rozhodnúť o zosúladiení údajov zapísaných v obchodnom registri so skutočným stavom aj bez toho, aby o týchto otázkach rozhodol najskôr súd v civilnom sporovom konaní.

19. V danej veci žalobca tvrdí, že je vlastníkom 50 %-ného obchodného podielu spoločnosti REAL SERVIS, spol. s r.o., pretože zmluva o prevode obchodného podielu je absolútne neplatným právnym úkonom z dôvodu, že pri jej uzatváraní absentovala na strane žalobcu vôľa, bol úmyselne uvedený do omylu a dojednaná kúpna cena 1 euro bola v rozpore s dobrými mravmi. Žalobcom tvrdené dôvody neplatnosti právneho úkonu tak v zmysle vyššie uvedeného rozhodnutia najvyššieho súdu presahujú oprávnenie registrového súdu prejudiciálne posudzovať platnosť podkladovej listiny. Ak teda súd prvej inštancie (ako všeobecný súd) nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobcu vyvodil z oprávnenia registrového súdu v konaní o zrušenie zápisu údajov (§ 299 a nasl. CMP) posudzovať platnosť podkladových listín v celom rozsahu, pochybil. V tejto situácii by sa žalobca (ako osoba dotknutá neplatným právnym úkonom) nemohol domáhať ochrany svojich subjektívnych práv, čo by predstavovalo neprípustné odmietnutie spravodlivosti.

20. Odvolací súd preto rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 389 ods. 1 písm. b/ CSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 391 ods. 1 CSP). Nesprávnym procesným postupom totiž súd prvej inštancie znemožnil strane, aby uskutočňovala svoje procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a tento nedostatok nebolo možné napraviť v konaní pred odvolacím súdom (ktorý nenahrádza postup súdu prvej inštancie).

21. Súd prvej inštancie v ďalšom konaní, viazaný právnym názorom odvolacieho súdu (§ 391 ods. 2 CSP), bude rešpektovať základné princípy CSP o spravodlivosti ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní strán. Vec opätovne prejedná a následne po vykonaní riadneho dokazovania rozhodne. Pri písomnom vyhotovení súdneho rozhodnutia bude súd prvej inštancie postupovať v súlade s ustanoveniami CSP a preskúmateľným spôsobom vyjadri skutkové zistenia a právne závery pri rozhodovaní o nároku žalobcu.

22. Pokiaľ ide o odvolanie v časti o zamietnutí návrhu na prerušenie konania, odvolací súd uvádza nasledovné.

Podľa § 355 ods. 2 CSP proti uzneseniu súdu prvej inštancie je prípustné odvolanie, ak to zákon pripúšťa. Podľa § 357 písm. n/ CSP odvolanie je prípustné proti uzneseniu súdu prvej inštancie o prerušení konania podľa § 162 ods. 1 písm. a/ a § 164.

Podľa § 386 písm. c/ CSP odvolací súd odmietne odvolanie, ak smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je odvolanie prípustné.

Vychádzajúc z vyššie uvedeného je odvolanie prípustné výlučne proti uzneseniu súdu prvej inštancie, ktorým súd konanie podľa § 162 ods. 1 písm. a/, resp. podľa § 164 CSP prerušil. Ak však súd takýto návrh na prerušenie konania zamietne, nie je odvolanie procesne prípustné (porov. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 4.12.2018 sp. zn. 3 Obo 12/2019, sp. zn. 1 Obo 15/2018). Neprípustnosť odvolania znamená, že zákon výslovne vylučuje možnosť rozhodnutie súdu prvej inštancie napadnúť riadnym opravným prostriedkom, o čom súd prvej inštancie strany sporu v rozsudku správne poučil. Na základe uvedeného odvolací súd odvolanie žalobcu proti výroku o zamietnutí návrhu na prerušenie konania ako neprípustné odmietol.

23. V novom rozhodnutí o veci rozhodne súd prvej inštancie i o trovách tohto odvolacieho konania (§ 396 ods. 3 CSP).

24. Toto uznesenie prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

25. Písomné vyhotovenie rozhodnutia vypracovala členka senátu JUDr. Erika Tischlerová (sudca spravodajca).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu nie je prípustné odvolanie, ani dovolanie.